

Висновки. Все вищезазначене дає можливість зробити висновки про те, що в системі післядипломної освіти педагогічних кадрів важливо організовувати роботу з підготовки вчителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі загальноосвітнього навчального закладу, бо саме ця система на сьогодні здатна подати вчителям знання про прийоми роботи з різною комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням, а також познайомити з різними методиками застосування комп'ютера в школі.

Межі статті не дають можливості розкрити всі аспекти порушеної проблеми, тому подальші дослідження слід проводити за напрямками формування інформативно-комунікаційної компетентності педагога, розвитку в учителя інформаційної культури, розкриття основних форм організації діяльності учителів у системі післядипломної освіти щодо розвитку в них навичок роботи з комп'ютерною технікою.

Література

1. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект / О.І. Гура. – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2006. – 332 с.
2. Кремень В.Г. Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті й формування інформаційного суспільства / В.Г. Кремень // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : збірник наукових праць. – Львів : ЛДУ БЖД, 2006. – Вип. 1. – С. 3–6.
3. Репьев Ю.Г. Интерактивное самообучение : [монография] / Ю.Г. Репьев. – М. : Логос, 2004. – 248 с.
4. Рупняк Д. Інформаційні технології у вищих навчальних закладах / Д. Рупняк, В. Юзевич // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 91–98.

НКУЛОЧКІНА О.В.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У МІЖКУРСОВИЙ ПЕРІОД

Важливою складовою навчально-методичного забезпечення розвитку інформаційної компетентності вчителів початкових класів у міжкурсовий період поряд з індивідуальною формою самоосвіти є семінар-практикум “Сучасні підходи до розвитку інформаційної компетентності вчителів початкових класів”.

Мета статті – визначити основні напрями розвитку інформаційної компетентності вчителів початкових класів у міжкурсовий період підвищення кваліфікації.

Компетентнісний підхід у визначенні цілей та змісту освіти не є новим. Орієнтація на засвоєння вмінь, а також узагальнених способів діяльності особистості була провідною в працях В.В. Давидова [1–2], І.Я. Лернера [3], М.М. Скаткіна [4–5] та їх послідовників.

У зв'язку із цим нами було розроблено і впроваджено в НВК “дитячий садок-школа” № 9 м. Енергодара Запорізької області семінар-практикум. Серед основних завдань семінару: ознайомлення учасників із сучасними теоретичними підходами до проблеми розвитку інформаційної компетентності педагогів у світовій науці й практиці; аналіз оновленого змісту й програмно-методичного

забезпечення освітнього процесу в початковій школі; встановлення доцільного співвідношення між інноваційними та традиційними формами й методами навчання в 1–4 класах та ін.

Мета й завдання семінару визначили його обсяг, форму та логіку проведення. У роботі було задіяно 23 педагогі дошкільної та початкової ланок освіти.

Перше заняття було присвячено обговоренню теоретичних основ проблеми розвитку інформаційної компетентності педагогів, актуальності застосування інформаційно-комунікаційних технологій у початковій освіті. Форма роботи – круглий стіл. Питання, запропоновані для обговорення:

1. Що таке інформаційна компетентність учителя початкових класів?

2. Які можливості застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі?

3. Які форми й методи організації процесу навчання в початкових класах сприятимуть підвищенню якості освіти молодших школярів?

Наприкінці першого заняття педагогам було запропоновано відповісти на запитання щодо важливості розвитку їх інформаційної компетентності, а також аналізу ключових дефініцій: інформаційне суспільство, інформаційний простір, інформаційна діяльність, навчально-інформаційні вміння й навички учнів молодшого шкільного віку.

У процесі обговорення й аналізу усних і письмових відповідей на запитання виявлено, що:

– 22% педагогів дошкільної та початкової ланок освіти не мали уявлення про сутність і структуру інформаційної компетентності, вважали зайвим у роботі цікавитись цією проблемою;

– 29% учителів упевнені, що володіють потрібними для роботи навчально-інформаційними вміннями, навичками та професійно важливими якостями, вважають інформаційну компетентність новомодним утворенням, хоча активно (на їх думку) використовують на уроках засоби сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

– 49% учасників семінару виявили зацікавлення означеною проблемою, бажання визначити рівень своєї інформаційної компетентності й підвищувати його.

Переважає більшість учителів, які брали участь у роботі семінару, зазначили, що неможливо самостійно досягти високого рівня інформаційної компетентності через відсутність необхідного технічного й навчально-методичного забезпечення, брак часу, перевантаженість педагогів початкової ланки освіти додатковою роботою тощо.

Отже, під час першого заняття педагоги поглибили свої знання щодо теоретичних основ розвитку інформаційної компетентності особистості, переважна більшість усвідомила необхідність змін у своїй роботі, пов'язаних із застосуванням сучасних ІКТ-технологій.

Інші чотири практичних заняття були спрямовані на формування й розвиток професійно-змістових компетенцій учителів з використанням технологій парного та колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань тощо.

Останнє шосте заняття було підсумковим і проводилось у формі ділової гри “Я – повноправний громадянин інформаційного суспільства” (за методом групової генерації ідей). Учасники семінару працювали в трьох групах (формування груп – випадковий вибір): “Позитив”, “Негатив”, “Перспектива”.

Проблема, запропонована для вирішення в групах: “Як досягти відповідності системи початкової освіти сучасним вимогам інформаційного суспільства”?

Завдання групи “Позитив” – пошук й обґрунтування актуальних і перспективних напрямів вирішення проблеми, що розглядається. Група “Негатив” – критичні зауваження, визначення перешкод у її втіленні. Нейтральна роль у цій грі належала групі “Перспектива”. Їх завдання – відбір ідей, які можна втілити в процесі практичної роботи в дошкільній ланці освіти та початковій школі.

Обговорення проблеми проходило традиційно трьома етапами: 1) робота в групах, відбір найбільш актуальних пропозицій (до 15 хвилин); 2) міжгрупова дискусія (до 15 хвилин); 3) підбиття підсумків (до 20 хвилин).

На першому етапі було використано метод незакінчених речень. Усі групи згідно із концепцією гри намагалися підготувати пропозиції щодо обговорення проблем інформаційного суспільства й продовжити речення:

1. Інформаційне суспільство – це...
2. Головною умовою благополуччя людини в інформаційному суспільстві є...
3. Розвиток інформаційного суспільства спричиняє позитивні (негативні) зміни в...
4. Інформаційне суспільство, з одного боку, сприяє..., а з іншого – відкриває можливості для...
5. Для досягнення відповідності початкової освіти сучасним вимогам інформаційного суспільства необхідно...

Другий етап передбачав міжгрупову дискусію, результатом якої був відбір конструктивних пропозицій щодо розвитку початкової освіти, спрямованої на досягнення нового рівня інтелектуального й духовного розвитку молодшого школяра в сучасному інформаційному суспільстві.

Закінчувався семінар обговоренням результатів (третій етап). На думку слухачів, участь у його роботі сприяла розвитку мотиваційної та рефлексивної сфери, набуттю комплексу професійно-змістових компетенцій, усвідомленню завдань і напрямів розвитку їх інформаційної компетентності, збагаченню арсеналу методів і прийомів навчання молодших школярів.

Наводимо результати семінару-практикуму:

- 52% учасників семінару упевнені, що будуть підвищувати рівень своєї інформаційної компетентності через дистанційну форму навчання й самоосвіту;
- 43% вчителів визначили знання й практичні навички, набуті в ході семінару як принципово нові;
- 78% педагогів зазначили, що в ході семінару позитивно переоцінили значення інформаційно-комунікаційних технологій і можливості їх застосування в початковій школі.

Критерії ефективності роботи семінару: готовність учителів початкових класів до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі; наявність у педагогів потреби в набутті нових знань, умінь, створення передумов

до здійснення саморозвитку та самоосвіти; оволодіння культурою взаємодії з інформаційним суспільством; атмосфера пізнавального комфорту (орієнтація на реальні інформаційні потреби учасників семінару, актуальний рівень їх готовності до інформаційної діяльності; уміння адекватно оцінювати себе й інших).

Отже, результати семінару-практикуму засвідчили взаємозв'язок і взаємозумовленість зростання обсягу та джерел інформації в освітньому процесі школи I ступеня й недостатнім рівнем інформаційної компетентності вчителів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів; зростанням особистих і професійних потреб учителів початкової ланки освіти в розвитку інформаційної компетентності та недостатньою науково-методичною розробкою цієї проблеми в сучасній післядипломній освіті.

З метою з'ясування ефективності семінару та суб'єктивної оцінки з боку його учасників ми застосували метод аналізу вчительських творів. Наводимо найбільш характерні для учасників семінару фрагменти письмових висловлювань педагогів:

“До початку семінару я не відчувала особливої потреби в розвитку своєї інформаційної компетентності, вважала це зайвим у практичній діяльності вчителя початкових класів. У процесі роботи відчула особистісне зростання, підвищення свого професійного рівня, усвідомила, скільки ще не знаю і не вмію. Безумовно, буду працювати над собою” (Марина Валентинівна).

“Свою участь у роботі семінару-практикуму вважала насильством з боку керівництва. З часом зрозуміла свою неправоту. Багато чого навчилась, відчуваю потребу в подальшому професійному спілкуванні. Вдячна викладачам Інституту післядипломної освіти за допомогу в розкритті моїх потенційних можливостей” (Валентина Олексіївна).

“Виваженою пропорцією вважаю кількість і зміст лекційних і практичних занять. Добре, що на практичних заняттях відбувалося закріплення одержаних теоретичних знань. Багато чого навчилась. Відчуваю потребу в самовдосконаленні. Обов'язково спробую навчання за дистанційною формою” (Ганна Іллівна).

“Вразила кількість нових педагогічних програмних засобів, створених за останні роки для початкової школи. Особистим досягненням вважаю те, що навчилась користуватися деякими з них. Розумію, як далеко сягнула сучасна наука, і як я від неї відстала. Думаю, що в мене ще є час надолужити втрачене” (Оксана Володимирівна).

“Найбільш цікавими на семінарі для мене виявилися колективні форми роботи, не пов'язані із застосуванням комп'ютера. На жаль, вважаю, що навряд чи зможу обігнати за рівнем інформаційної компетентності моїх онуків, але завдяки участі в роботі семінару, безперечно, буду краще розуміти їх та своїх учнів” (Олена Іванівна).

Висновки. У своєму дослідженні ми виходили з того, що ефективність розвитку інформаційної компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти забезпечуватиметься завдяки цілеспрямованому формуванню спеціальних професійно-змістових компетенцій, інформаційних умінь і навичок. Щоб досягти цієї мети, педагогам рекомендували в подальшій самоосвітній діяльності після завершення роботи семінару скласти індивідуальну освітню програму залежно від базового рівня розвитку інформаційної компетентно-

сті й послідовно її виконувати. 70% учасників погодились здійснювати самоосвіту за такою формою.

Ця робота триває й сьогодні: у режимі електронної пошти, а також у стаціонарній формі всім бажаючим за попереднім запитом надаються індивідуальні консультації фахівців інституту післядипломної освіти з різних напрямів, здійснюється моніторинг успіхів і планування подальшої програми самовдосконалення.

Література

1. Давыдов В.В. Новый подход к пониманию структуры и содержания деятельности : доклад на методическом семинаре Московского психологического общества 22 декабря 1997 г. [Электронный ресурс] / В.В. Давыдов. – Режим доступа : www.experiment.lv/rus/biblio/davidov_last/noviy_podhod.htm.
2. Давыдов В.В. Учебная деятельность : состояние и проблемы исследования / В.В. Давыдов // Вопросы психологи. – 1991. – № 6. – С. 5–14.
3. Лернер И.Я. Процесс обучения и его закономерности / Исаак Яковлевич Лернер. – М. : Знание, 1980. – 86 с.
4. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики / Михаил Николаевич Скаткин. – М. : Педагогика, 1985. – 95 с.
5. Скаткин М.Н. Совершенствование процесса обучения. Проблемы и суждения / Михаил Николаевич Скаткин. – М. : Педагогика, 1971. – 206 с.

НУЖНА Т.В.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ “БІОХІМІЯ”

Актуальним завданням реформування освіти є забезпечення сучасного рівня загальнонаукової й професійної підготовки фахівців, які володіють системою знань, вміють мислити цілісно, системно, логічно, проблемно тощо; здатні до поєднання теоретичного та емпіричного, логічного й інтуїтивного мислення.

Відомо, що для формування ефективного мислення недостатньо інформаційно-репродуктивної діяльності, яка не забезпечує його творчого використання. На сучасному етапі розвитку суспільства одним з головних методологічних напрямів стає системний підхід. Системний тип освітньої діяльності продукує нові пізнавальні можливості, підвищує творчий потенціал суб'єкта навчального процесу.

Метою статті є аналіз можливості використання системного підходу як методологічної основи викладання курсу “Біохімія” студентам вищих навчальних закладів технологічного профілю.

Теоретичні положення та доцільність використання системного підходу в педагогічній науці досліджували С.У. Гончаренко, Ю.К. Бабанський, Б.П. Беспалько, А.П. Беляєва, І.В. Блауберг, Б.С. Гершунський, В.І. Загвязинський, В.С. Лутай, В.Н. Кан-Калик, Н.В. Кузьміна, В.П. Кузьмін, І.П. Підласий, В.А. Сластенін, В.В. Семиченко, А.Н. Сохор, Т.А. Ільїна [1; 2].

Системний підхід до дослідження будь-якого об'єкта дає можливість виявити взаємозв'язок, взаємний вплив його складових, прогнозувати його функціонування в тих чи інших умовах. Саме тому системний підхід звертає на себе все більше уваги педагогів. Що ж розуміють під терміном “системний підхід” та в яких випадках є сенс його використовувати?